

Lærerark / Tværfagligt

Cool Uden Røg

Læringsmål på forløbet

Eleverne lærer at identificere fællesskaber og kan med egne ord beskrive, hvilken betydning fællesskaber kan have for vores handlinger, herunder handlinger relateret til rygning og tobak. Eleverne får derudover kendskab til dansk lovgivning og skal udlede og diskutere politiske beslutningers betydning for folkesundheden. Eleverne lærer også at formidle budskaber og viden gennem et kreativt produkt om fællesskaber, og via rollespil om gruppepres.

Kort om forløbet

Cool Uden Røg er et undervisningsforløb om identitet, rygning og fællesskaber. Forløbet er sammensat af diskussion, film og praktiske øvelser. Forløbet starter med en generel diskussion af, hvad venner og fællesskaber er. Derefter skal eleverne være kreative og tage billeder af fællesskaber, der betyder noget for dem. Først i modul 3 og 4 skal eleverne arbejde med øvelser om rygning. Cool Uden Røg er bygget op af fire moduler og efterfølgende fernisering:

MODUL 1

Hvad er venner og fællesskaber?

MODUL 2

Tag billeder af cool fællesskaber

MODUL 3

Sociale grupper og fællesskabers betydning

MODUL 4

Lovgivning om røgfri skoletid

FERNISERING

Elevernes billeder kommer op at hænge på skolen.

Vær opmærksom på skolens regler omkring persondatabeskyttelse, herunder offentliggørelse af elevbilleder. Indhent om nødvendigt tilladelse fra forældre på forhånd.

Tidsforbrug

Vejledende tid: 4 lektioner á 45 minutters varighed + fernisering

Lektion 1: MODUL 1 og 2

Lektion 2 og 3: MODUL 3

Lektion 4: MODUL 4 (+evt. supplerende øvelse i en ekstra lektion)

Fernisering

Undervisningsforløbet kan enten strække sig over flere dage eller samles på en temadag.

Fag

Det er oplagt at bruge Cool Uden Røg i det obligatoriske fag Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab, og forløbet er udviklet til at kunne bruges i dansk og samfundsfag. I kan desuden vælge at placere undervisningen i et tværfagligt forløb, i den Understøttende Undervisning eller som en del af en sundhedsuge på skolen.

Forslag til færdigheds- og vidensmål efter 9. klassetrin

<p>Fag Dansk</p> <p>Kompetenceområde Fremstilling</p>	<p>Færdighedsmål Eleven kan udarbejde opinions- og ekspressive tekster.</p> <p>Vidensmål Eleven har viden om argumenterende og reflekterende fremstillingsformer.</p>
<p>Fag Samfundsfag</p> <p>Kompetenceområde Sociale og kulturelle forhold</p>	<p>Færdighedsmål Eleven kan analysere sociale grupper og fællesskabers betydning for socialisering og identitetsdannelse.</p> <p>Vidensmål Eleven har viden om socialisering og identitetsdannelse.</p>

Fag
Samfundsfag

Kompetenceområde
Politik

Færdighedsmål

Eleven kan redegøre for politiske beslutningsprocesser i Danmark og forholdet mellem stat, region og kommune.

Vidensmål

Eleven har viden om det politiske system og beslutningsprocesser i Danmark.

Fag
Sundheds- og seksualundervisning
og familiekundskab

Kompetenceområde
Livsstil og levevilkår

Færdighedsmål

Eleven kan vurdere sundhedsfaktorer i relation til eget liv.

Vidensmål

Eleven har viden om sundhedsfaktorer, som er særligt relevante for unge.

VEJLEDNING TIL MODULER

Modul 1:

Hvad er venner og fællesskaber?

Modul 1 handler om, hvad der er et godt fællesskab. Modulet lægger op til overvejelser om, hvordan man er en god ven, og hvordan man kan bidrage til et godt fællesskab, selvom man ikke nødvendigvis er bedste venner med alle i fællesskabet.

Start dette modul i plenum, evt. med opstart i mindre grupper, for at få en fælles forståelse og en samlet start på forløbet.

Arbejdsspørgsmål:

- Hvad er en god ven?
- Hvad gør du selv for at være en god ven?
- Hvordan påvirker dine venner dig og dine holdninger?
- Hvad er et godt fællesskab?
- Hvad er vigtigt for et fællesskab, hvor man ikke nødvendigvis er venner med alle?
- Hvordan kan man selv bidrage til et godt fællesskab i sin klasse?

Modul 2:

Tag billeder af cool fællesskaber

I modul 2 skal eleverne være kreative. Tag billeder af cool fællesskaber og gode ting, man kan lave sammen, for eksempel i frikvarterer og fritiden.

Eleverne bruger deres mobiler og kan arbejde sammen i grupper eller individuelt. Du kan lade eleverne tage billeder i undervisningstiden eller give dem tid til næste dag. Det sidste giver dem flere muligheder for at gå på opdagelse efter gode motiver.

Du kan som underviser vælge at lade billedkomposition eller fotokunst blive en del af øvelsen, så eleverne lærer fototekniske redskaber at kende og får erfaring med, hvordan man tager flotte billeder.

Tilbage i klassen viser alle elever deres billeder – fx på smartboard – og begrundes deres motiv. De skal med få sætninger kunne fortælle, hvordan billedet formidler noget cool og godt.

Fremgangsmåde:

- Bliv enige om en sjov, cool eller hyggelig ting, man kan lave med sine klassekammerater, når der ikke er undervisning. På billedet kan I for eksempel vise steder, handlinger eller mennesker. I bestemmer selv, hvor mange der skal være med på billedet.
- Tag et billede af det, I er blevet enige om. Brug en telefon eller et kamera. Man skal tydeligt kunne se, hvad billedet forestiller.
- Beskriv med få sætninger jeres billede, og forklar, hvordan det viser et fællesskab. Der skal være tydelig sammenhæng mellem billede og tekst.
- Alle grupper viser og fortæller om deres billede til resten af klassen.

Vær opmærksom på skolens regler omkring persondataskyldelse, herunder offentliggørelse af elevbilleder. Indhent om nødvendigt tilladelse fra forældre på forhånd.

Modul 3:

Sociale grupper og fællesskabers betydning

Modul 3 består af tre dele: samtale, film og rollespil. Modulet handler om, hvilken betydning venner og fællesskaber kan have for ens egen adfærd og identitet.

SAMTALE

Arbejdsspørgsmål i mindre grupper:

- Kom med eksempler på fællesskaber i samfundet. Det kan være fællesskaber om politik, sport eller musik. Beskriv disse fællesskaber.
- Beskriv fællesskabet i jeres klasse.
- Hvordan kan man sige fra, hvis man bliver presset til at gøre noget, man ikke har lyst til, fordi man gerne vil være en del af et fællesskab?
- Hvad skal man gøre, hvis man kan se, at ens ven føler sig presset til at være en del af et fællesskab ved at gøre bestemte ting?

FILM

I 2018 udviklede Sundhedsstyrelsen en film om rygning i skolegården i forbindelse med deres But Why kampagne. Vis filmen "Hvorfor egentlig ryge episode 1" for hele klassen. [Den findes på kampagnens YouTube-kanal her.](#) (Virker linket ikke, kan du søge filmen frem på YouTube).

Fortsæt snakken i plenum:

- Kan man have et fællesskab om rygning, eller kan rygning skabe et fællesskab? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvordan kan andre påvirke ens valg om at ryge eller lade være med at ryge?
- Find på nogle andre ting end rygning, man kan være fælles om i frikvarterne.

ROLLESPIL

De fleste unge oplever situationer, hvor de føler sig presset til at gøre noget, de ikke har lyst til. Her kan det være en hjælp, hvis man på forhånd har tænkt over, hvordan man vil sige fra. Eleverne skal nu i grupper udvikle et par minutters rollespil om at sige nej til rygning eller snus/tyggetobak.

Grupperne skiftes til at vise deres rollespil for resten af klassen.

Modul 4:

Lovgivning om røgfri skoletid

Modul 4 handler om røgfri skoletid og lovgivning herom.

Baggrund:

Fra 1. januar 2021 er det ved lov besluttet, at alle grundskoler har røgfri skoletid. Røgfri skoletid betyder, at elever hverken må ryge, dampe eller snuse i skoletiden – hverken på eller uden for matriklen. Røgfri skoletid omfatter altså alle tobaksrelaterede produkter.

Røgfri skoletid gælder kun for elever, men mange kommuner og skoler har valgt også at indføre røgfri arbejdstid for ansatte.

Med udgangspunkt i nedenstående citat skal eleverne først i grupper og derefter i plenum diskutere:

- Hvordan bliver Oliver påvirket af de mennesker, han er sammen med?
- Hvilken betydning kan røgfri skoletid få for rygning i den gruppe, som Oliver fortæller om?

“Hvis den ene tager en cigaret op, så tager den anden også en cigaret op. Hvis der ikke er nogen, der tager en cigaret op, så undværer vi, indtil der er én, der tager en op”.

- Oliver

Et bredt flertal i Folketinget har vedtaget den nye lov om røgfri skoletid.

- Hvorfor tror du, at politikerne har besluttet ved lov, at røgfri skoletid skal indføres på alle skoler?
- I den nye lov gælder røgfri skoletid ikke for lærere, så de må stadig ryge i skoletiden, bare de går uden for skolens område. Bør røgfri skoletid også gælde for lærerne? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Undersøg, hvordan reglerne er på jeres skole (og i kommunen).

Inspiration til snakken om røgfri skoletid: hvorfor er det relevant for politikere at tale om røgfri skoletid?

- Hvis færre borgere ryger, vil folkesundheden i Danmark blive bedre. Det betyder, at borgerne kan leve flere år uden alvorlige sygdomme, og at middellevetiden bliver højere.
- Rygning er en af de store årsager til, at der er social ulighed i sundhed i Danmark.
- Hospitaler og læger bruger hvert år mange skattekroner på at behandle sygdomme, der kunne være undgået, hvis patienten ikke røg.

Supplerende øvelse til modul 4: debat i klassen

Vejledende tid: 1 lektion á 45 minutter

Eleverne udfylder følgende figur – først nogle minutter alene og derefter 5-10 minutter i små grupper. De skal have skrevet minimum 1-3 ting i hver rubrik.

Fordele ved røgfri skoletid	Ulemper ved røgfri skoletid
Fordele ved <i>ikke</i> at have røgfri skoletid	Ulemper ved <i>ikke</i> at have røgfri skoletid

Del klassen i to store grupper, hvor den ene gruppe skal argumentere for røgfri skoletid, og den anden gruppe skal argumentere i mod. Du er ordstyrer. Efter 10-15 minutters debat bytter grupperne roller og skal nu argumentere for det modsatte standpunkt end før.

Forslag til, hvordan du kan samle op på øvelsen i klassen:

- Eleverne tager stilling til deres personlige holdning til røgfri skoletid og skal placere sig forskellige steder i klassen afhængigt af om de er hhv. for, imod eller i tvivl om røgfri skoletid. Lad dem herefter forsvare deres eget synspunkt.
- Tal i plenum om, hvordan det var at skulle argumentere for noget, man måske ikke selv var enig i.
- Tal med klassen om forskellen på at diskutere og at skændes. Og at der i et fællesskab sagtens kan være plads til at have forskellige holdninger.

Afsluttende fernisering

Som afslutning på forløbet, arrangerer klassen en fernisering, hvor elevernes billeder kommer op at hænge på skolen. I kan gøre lidt ekstra ud af det ved at invitere andre klasser eller forældre med til ferniseringen.

I kan også lægge billederne på skolens hjemmeside eller intranet og på den måde vise elevernes produkter til resten af skolen.

Inspiration til konkurrence:

Vi opfordrer til, at der bliver udskrevet en konkurrence, hvor det bedste billede kåres. Hvis flere klasser har arbejdet med Cool Uden Røg, kan det være en fælles konkurrence for alle deltagerklasserne. Vinderbilledet kan blive kåret til ferniseringen. I kan for eksempel lade folk stemme på det bedste billede som en aktivitet i dagene op til eller i løbet af ferniseringen, eller I kan lade for eksempel elevrådet, billedkunstlærerne eller ledelsen være dommere. Find ud af hvad I har mulighed for at give som præmie.

Når et vinderbillede skal udvælges, bør der især lægges vægt på:

- »» Tydeligt motiv. Man skal kunne se, hvad billedet forestiller.
- »» Der skal være tydelig sammenhæng mellem billede og forklarende tekst.
- »» Kreativitet
- »» Billeder der viser cool fællesskaber.

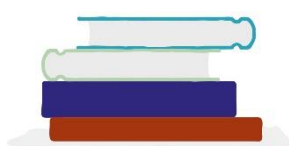
Inspiration til præmier:

- En præmie til hele klassen, fx en fritime med rundbold eller biograf i klassen
- En sponsoreret gavekort til en af de lokale butikker
- Biografbilletter til gruppen

Elevark

Cool Uden Røg

Det lærer du

Du lærer at identificere fællesskaber og kan med egne ord beskrive, hvilken betydning fællesskaber kan have for vores handlinger – også i forhold til rygning og tobak. Du lærer den danske lovgivning bedre at kende og øver dig i at diskutere politiske beslutningers betydning for vores allesammens sundhed.

Kort om opgaven

Cool Uden Røg handler om identitet, rygning og fællesskaber. Det er samtidig et kreativt forløb. Sammen med dine klassekammerater skal du både ud og tage billeder og senere fremføre et kort rollespil.

I skal igennem fire moduler og slutter af med en fernisering – en slags udstilling - hvor jeres billeder bliver vist frem:

Modul 1:

Hvad er venner og fællesskaber?

Arbejdsspørgsmål:

- Hvad er en god ven?
- Hvad gør du selv for at være en god ven?
- Hvordan påvirker dine venner dig og dine holdninger?
- Hvad er et godt fællesskab?
- Hvad er vigtigt for et fællesskab, hvor man ikke nødvendigvis er venner med alle?
- Hvordan kan man selv bidrage til et godt fællesskab i sin klasse?

Modul 2:

Tag billeder af cool fællesskaber

Fremgangsmåde:

- Bliv enige om en sjov, cool eller hyggelig ting, man kan lave med sine klassekammerater, når der ikke er undervisning. På billedet kan I for eksempel vise steder, handlinger eller mennesker. I bestemmer selv, hvor mange der skal være med på billedet.
- Tag et billede af det, I er blevet enige om. Brug en telefon eller et kamera. Man skal tydeligt kunne se, hvad billedet forestiller.
- Beskriv med få sætninger jeres billede, og forklar, hvordan det viser et fællesskab. Der skal være tydelig sammenhæng mellem billede og tekst.
- Alle grupper viser og fortæller om deres billede til resten af klassen.

Modul 3:

Sociale grupper og fællesskabers betydning

Modul 3 består af tre dele: Samtale, film og rollespil. Modulet handler om, hvilken betydning venner og fællesskaber kan have for ens egen adfærd og identitet.

SAMTALE

Forslag til arbejdsspørgsmål i mindre grupper:

- Kom med eksempler på fællesskaber i samfundet. Det kan være fællesskaber om politik, sport eller musik. Beskriv disse fællesskaber.
- Beskriv fællesskabet i jeres klasse.
- Hvordan kan man sige fra, hvis man bliver presset til at gøre noget, man ikke har lyst til, fordi man gerne vil være en del af et fællesskab?
- Hvad skal man gøre, hvis man kan se, at ens ven føler sig presset til at være en del af et fællesskab ved at gøre bestemte ting?

FILM

Se filmen "Hvorfor egentlig ryge episode 1" med hele klassen. [Den findes på YouTube her](#). (Virker linket ikke, kan du søge filmen frem på YouTube).

Fortsæt snakken i plenum:

- Kan man have et fællesskab om rygning, eller kan rygning skabe et fællesskab? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvordan kan andre påvirke ens valg om at ryge eller lade være med at ryge?
- Find på nogle andre ting end rygning, man kan være fælles om i frikvarterne.

ROLLESPIL

De fleste unge oplever situationer, hvor de føler sig presset til at gøre noget, de ikke har lyst til. Her kan det være en hjælp, hvis man på forhånd har tænkt over, hvordan man vil sige fra. Eleverne skal nu i grupper udvikle et par minutters rollespil om at sige nej til rygning eller snus/tyggetobak.

Grupperne skiftes til at vise deres rollespil for resten af klassen.

Når dine klassekammerater fremlægger deres rollespil, så tænk over:

1. Vær stille, når andre fremlægger.
2. Lyt til det, der bliver sagt på scenen.
3. Hvilke replikker eller handlinger i rollespillet, synes du særlig godt om?
4. Overvej om man kunne have handlet anderledes i den situation, der bliver fremlagt.
5. Klap af grupperne, når de er færdige med at fremlægge.

Her er et par tips til inspiration:

Sig det ligeud og gentag

"Nej" eller "Nej, tak". Blev ved med at sige nej, til du ikke bliver spurgt mere.

Giv en grund

"Nej tak, jeg gider ikke lugte af røg"

"Nej tak, jeg vil ikke smage af tobak, når jeg kysser min kæreste"

Ring til en ven

"Øjeblik. Jeg skal lige svare på en besked" (Skriv så til en ven og spørg, hvad du skal gøre)

Snak om noget andet

"Nej, tak. Hvad skal du lave i weekenden?"

Kom med alternativer

"Nej, tak. Skal vi spille fodbold i stedet for?"

Gå din vej

Gå væk fra dem, der vil have dig med ud at ryge.

Bliv væk

Undgå situationer, hvor du kan blive presset til ting, du ikke har lyst til.

Modul 4:

Lovgivning om røgfri skoletid

Røgfri skoletid betyder, at elever hverken må ryge, dampe eller snuse i skoletiden – hverken på eller uden for matriklen. Røgfri skoletid omfatter altså alle produkter, der kan sættes i sammenhæng med tobak.

Læs Olivers citat og tal derefter om arbejdsspørgsmålene:

“Hvis den ene tager en cigaret op, så tager den anden også en cigaret op. Hvis der ikke er nogen, der tager en cigaret op, så undværer vi, indtil der er én, der tager en op.”
- Oliver

Arbejdsspørgsmål:

- Hvordan bliver Oliver påvirket af de mennesker, han er sammen med?
- Hvilken betydning kan røgfri skoletid få for rygning i den gruppe, som Oliver fortæller om?

Et bredt flertal i Folketinget har vedtaget en nye lov om røgfri skoletid.

- Hvorfor tror du, at politikerne har besluttet ved lov, at røgfri skoletid skal indføres på alle skoler?
- I den nye lov gælder røgfri skoletid ikke for lærere, så de må stadig ryge i skoletiden, bare de går uden for skolens område. Bør røgfri skoletid også gælde for lærerne? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Undersøg, hvordan reglerne er på jeres skole (og i kommunen).

Sådan kan du undersøge reglerne på jeres skole og i kommunen:

- Læs ordensreglerne på skolens hjemmeside
- Spørg en af skolens ledere
- Søg på kommunens hjemmeside
- Se kommunernes regler på www.cancer.dk/roegfri-skoletid

Modul 4: ekstra øvelse

Debat i klassen

Udfyld denne figur med minimum 1-3 ting i hver rubrik.

Fordele ved røgfri skoletid	Ulemper ved røgfri skoletid
Fordele ved <i>ikke</i> at have røgfri skoletid	Ulemper ved <i>ikke</i> at have røgfri skoletid

Klassen bliver delt i to grupper, hvor den ene gruppe skal fortælle den anden gruppe om fordelene ved røgfri skoletid, og den anden gruppe skal fortælle om ulemperne. Efter 10-15 minutters debat bytter grupperne roller og I skal nu argumentere for det modsatte standpunkt end før. Når man fortæller om fordele og ulemper på den måde, kaldes det at argumentere.

Afsluttende fernisering

Som afslutning på forløbet, arrangerer klassen en fernisering, hvor jeres billeder kommer op at hænge på skolen. I kan gøre lidt ekstra ud af det ved at invitere andre klasser eller forældre med til ferniseringen.

I kan også aftale med jeres lærer, at billederne må komme på skolens hjemmeside eller intranet, så resten af skolen kan se jeres arbejde.